

Mál nr. 113/2024

Nafn málskotsaðila (M)

Nafn varnaraðila (V)

Heiti váttryggingar: Fjölskyldutrygging.

Gildissvið váttryggingar. Undanþáguákvæði váttryggingarskilmála.

Gögn.

1. Málskot móttakið 11. apríl 2024 ásamt fylgiskjöllum.
2. Bréf V dags. 16. apríl 2024.
3. Viðbótarathugasemdir M dags. 22. apríl 2024 ásamt fylgiskjöllum.

Málsatvik.

Í málskoti kemur fram að M hafi þurft að greiða kostnað vegna lögmannaðstoðar í tengslum við tvö dómsmál. Annars vegar hafi verið um að ræða úrskurð Landsréttar, en í því máli hafi barnsmóðir M, X, verið sóknaraðili en barnaverndarþjónusta sveitarfélagsins B varnaraðili. Ágreiningur aðila snerist um þá ákvörðun barnaverndarþjónustu að tvö börn M og X skyldu vistuð tímabundið á heimili M. Þrátt fyrir að M hafi ekki verið beinn aðili að því máli hafi hann þurft að leggja út í lögfræðikostnað vegna gagnaöflunar og samskipta við barnaverndarnefnd. Hins vegar hafi verið um að ræða úrskurð Landsréttar er varðaði rétt X til að fá börnin afhent frá M með beinni aðfarargerð á grundvelli Haagsáttmálans. Var M því varnaraðili í því máli. Hafi M þurft að greiða heilmikinn lögfræðikostnað, eða hátt í þrjár milljónir, vegna þess máls þar sem hann hafi þurft að áfrýja til Landsréttar og sækja um áfrýjunarleyfi fyrir Hæstarétti. Hafi M því krafist bóta úr réttaraðstoðarlið fjölskyldutryggingar sinnar hjá V. V hafi hafnað bótaskyldu á þeim grundvelli að ekki væri um að ræða dómsmál sem hefði verið höfðað á grundvelli laga um einkamál. Enn fremur hafi bótaskyldu verið hafnað á þeim forsendum að váttryggingin undanskildi málskostnað vegna ágreiningsmála sem varði forræði barna og umgengnisrétt.

Í málskoti og viðbótarathugasemdum sínum byggir M á því að málsmeðferð aðfararbeiðinnar hafi klárlega fallið undir það að vera einkamál enda sé gert ráð fyrir því í lögskýringargögnum að almennum reglum um meðferð einkamála í héraði sé beitt um slík mál. Það mál hafi þá ekki varðað forsjá eða umgengni heldur hafi verið um að ræða beiðni um að börnunum yrði komið aftur til forsjáraðila með innsetningu. Ekki hafi verið um að ræða efnislegt mat á umgengni eða forsjá. Hvað varði hitt málið þá hafi M ekki verið aðili að því en hafi samt sem áður borið umtalsverðan kostnað vegna þess.

Í bréfi V til nefndarinnar er vísað til þess að samkvæmt skilmálum váttryggingarinnar bæti hún ekki málskostnað sem varði hjónaskilnað eða mál sem kunni að koma upp í sambandi við hjónaskilnað. Sama gildi um mál vegna sambúðarslita og önnur mál sem varði ágreining um forræði barna og umgengnisrétt. Af fyrirliggjandi úrskurðum telji V engum vafa undirorpið að ágreiningurinn sem um ræði varði umgengnisrétt og forræði barna og sé því undanskilinn váttryggingunni.

Álit.

Aðila greinir samkvæmt framansögðu á um hvort fyrrgreindur ágreiningur fyrir dómi falli undir undanþáguákvæði váttryggingarskilmála fjölskyldutryggingar M hjá V. Nánar tiltekið kemur fram í skilmálum að váttryggingin bæti ekki málskostnað vegna ágreiningsmála sem varða hjónaskilnað, sambúðarslit og önnur mál sem varða ágreining um forræði barna og umgengnisrétt.

Eins og rakið er í málskoti sneri fyrri úrskurður Landsréttar að því hvort börnin skyldu vistuð á heimili M um tiltekinn tíma samkvæmt kröfu barnaverndarþjónustu en héraðsdómur hafði áður fallist á þá kröfu. Landsréttur hins vegar hafnaði kröfunni með vísan til þess að ekki hefði verið heimilt að gera kröfu um framlengingu tímabundinnar vistunar á heimili M eftir að beiðni X um afhendingu barnanna á grundvelli Haagsamningsins kom fram.

Um inntak forsjár eða forræðis er ítarlega fjallað í 28. gr. barnalaga nr. 76/2003. Kemur þar m.a. fram að forsjá barns feli í sér rétt og skyldu fyrir foreldri til að ráða persónulegum höfum barns og ákveða búseturétt þess.

Í fyrri úrskurði Landsréttar kemur m.a. fram að ákvörðun um að krefjast framlengingar á vistun barnanna hjá M hafi falið í sér skerðingu á þeim hluta forsjárréttar X að taka ákvörðun um dvalarstað

þeirra. Er það og mat nefndarinnar að ekki sé hægt að líta öðru vísi á en að sá ágreiningur hafi varðað forsjá barnanna og falli hann því undir fyrrgreint undanþáguákvæði í skilmálum vátryggingarinnar.

Með seinni úrskurði Landsréttar var fallist á kröfu X um að fá börnin afhent sér með beinni aðfarargerð, en X fór með forsjá barna þeirra M. X byggði kröfu sína ákvæðum laga nr. 160/1995 um viðurkenningu og fullnustu erlendra ákvarðana um forsjá barna, afhendingu brottnuminna barna o.fl. Frumvarp til þeirra laga var lagt fram vegna fyrirhugaðrar fullgildingar íslenska ríkisins á Evrópusamningi um viðurkenningu og fullnustu ákvarðana varðandi forsjá barna frá árinu 1980 og endurheimt forsjár barna og á samningi um einkaréttarleg áhrif af brottnámi barna milli landa frá árinu 1980, svonefndum Haagsamningi. M byggði þá málsvörn sína að miklu leyti á ákvæðum sömu laga. Landsréttur féllst á aðfararbeiðni X með vísan til þess að skilyrði 12. gr. laganna um heimildir til að synja um afhendingu væru ekki uppfyllt.

Verður að líta svo á að ágreiningur þess máls hafi einnig varðað forsjá barna, enda laut krafa X að því að fá afhent börn sem hún hafði forsjá með en þau dvöldu enn hjá M. Með því að heimili hans var dvalarstaður þeirra verður þá að ætla að forsjá hennar hafi verið skert, enda hafi X þá ekki getað ráðið dvalarstað þeirra.

Þar sem ekki verður annað séð en að ágreiningur sá sem um ræðir hafi í báðum tilvikum varðað forsjá barna er því óhjákvæmilegt, með vísan til fyrrgreindra undanþáguákvæða vátryggingarskilmálans, að hafna kröfu M.

Niðurstaða.

M, á ekki rétt á bótum úr réttaraðstoðarlið fjölskyldutryggingar sinnar hjá V.

Reykjavík, 10. september 2024.
rafræn undirskrift

Þóra Hallgrímsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir